

Velikonoce: Jíme méně vajec, ale přidali jsme na čokoládě

Méně masa a vajček, ale na druhé straně více ryb a čokolády zkonzumujeme z tradičního velikonočního menu v porovnání s dobou před dvaceti lety. Svou roli v tom sehrála vedle zdražování potravin také změna životního stylu a propagace zdravé výživy. Přesto v řadě ukazatelů zaostáváme za EU či světem, například ve spotřebě ryb.

Velikonoce patří mezi nejstarší a nejdůležitější křesťanské svátky, které připomínají zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Pro řadu lidí ovšem mají Velikonoce prapůvodní, pohanský smysl – vítání jara. Oslavy Velikonoc probíhají každý rok v jiném období, někdy vyjdou již na březem, jindy nastane jejich čas až v dubnu. Je to tím, že svátek připadá na neděli po prvním jarním úplňku.

Pro křesťany navíc znamenalo čtyřicet dní před Velikonocemi období půsty, který ovšem neznamenal hladovění, ale bezmasou a téměř nemastnou stravu. Po půstu pak přicházely dny štědrosti.

Bez ohledu na vyznání se dnes Velikonoce dodržují ve většině českých rodin. Jen málokdo si



nekoupí alespoň beránka či malé čokoládové vajíčko. Pomlázka, obarvená či různě malovaná vajíčka, beránek, mazanec, nádivky,

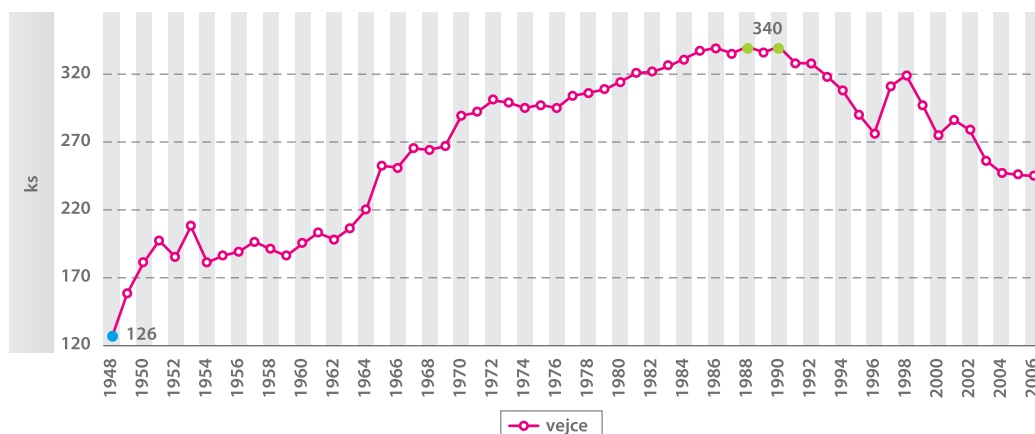
jehněčí, kůzlečí nebo rybí maso – to všechno se objevuje na prostřených velikonočních stolech. Do velikonočního jídelníčku se

promítá radost z příchodu jara a s ním nové etapy života, pevného zdraví, úrody a spokojenosti.

Nejrůznějších dobrot a laskomin, které k velikonočním oslavám neodmyslitelně patří, je samozřejmě celá řada. Složení slavnostní tabule se často mírně či více liší podle regionů nebo rodinných zvyklostí.

Přestože hlavní symboly Velikonoc přežily dlouhá staletí, v nejrůznějších jednotlivostech a detailech můžeme pozorovat, jak se celá společnost zvolna mění. A stejně, jako se mění naše zvyky, mění se i naše stravovací návyky. Asi nejzajímavější bude přiblížit si, jak se změnil jídelníček průměrného Čecha za posledních dvacet let, ve kterých se výrazně proměnila i celá společnost.

Spotřeba vajec v ČR v letech 1948–2006 (ks/ obyvatel/ rok)



Zdroj: ČSÚ

Velikonoce v číslech

Pojďme se nyní podívat na hlavní velikonoční pochutiny očima statistiky, která nám prozradí ledacos zajímavého. Například čokolády zkonzumujeme za rok mnohem více než v roce 1990, a držíme se s 1,9 kg na osobu průměru EU. Kam se ovšem hrabeme na Švýcarsko, kteří ji v roce 2009 snědli v průměru přes jedenáct kilo! Jestliže čokolády si s léty dopřáváme stále více, tak s 288 vajíčky na člověka se držíme více při zdi. Ve spotřebě jehněčího i králíčího masa jsme



na chvostu EU, o kozí pečínku na talíři skoro nezavadíme. Spotřeba ryb sice utěšeně roste, ale do jedenácti kilogramů průměru spotřeby EU máme s 5,2 kg na osobu stále ještě daleko, o světových šestnácti kilogramech ani nemluvě.

Oproti roku 1989 vzrostla také spotřeba lihovin, která se z 6,3 litru vyšplhala v roce 2003 na svůj vrchol 8,4 litru, průměr za sledované období je 7,96 litru.

Tradiční pokrmy Velikonoc

Vajíčka jako výslužka z koledy k přímé spotřebě, popř. pro jejich další zpracování do vaječných jídel (saláty, nádivky atd.). Průměrná spotřeba od roku 1989 je 288 vajec, s maximem 340 vajec v roce 1990 a minimem 238 vajec v roce 2009.

Čokoláda

Děti a koleda – ve výslužce je mimo jiné také **čokoláda** (minimum 0,9 kg v roce 1989, 1,9 kg průměr,

maximum 2,3 kg v roce 2009) (Švýcaři v roce 2009 snědli 11,7 kg čokolády), **čokoládové cukrovinky** (minimum spotřeby 2,5 kg v roce 1991, průměr 3,0 kg, maximum 3,8 kg v roce 2009) i **nečokoládové cukrovinky** (minimum 2,2 kg v roce 1993, s průměrem 2,5 kg, maximum 3,3 kg v roce 1989). Se spotřebou čokolády a čokoládových cukrovinek jsme na průměru spotřeby zemí EU.

Oběd a pohoštění

Jehněčí maso (na Velikonoc se peklo již od pradávna), **kůzlečí maso** (max. spotřeba skopového, kozího a koňského masa 0,6 kg v roce 1990, minimální 0,2 kg v roce 2004, průměrná 0,35 kg), (ve spotřebě skopového a kozího masa jsme na posledním místě spotřeby v rámci zemí EU), **králíčí maso** (3,9 kg maximum spotřeby králíčího masa v roce 1991, průměr 3,1 kg, 2,3 kg minimum v roce 2009), častěji i **ryby** – hlavně kapr (maximální spotřeba ryb ve výši

6,2 kg byla v roce 2009, průměrná spotřeba 5,2 kg, minimální spotřeba 3,8 kg v roce 1991, ale převládá spotřeba ryb mořských). Průměrná spotřeba ryb v rámci zemí EU byla v roce 2008 11,0 kg, světový průměr je kolem 16 kg.

Bylinky – součást svátků jara

Rolády, nádivky (opět obsahují vejce buď čerstvá nebo uvařená) – např. hlavička – symbolizuje nový život a naději, špenát (průměrná spotřeba špenátu od roku 1989 je 0,68 kg), zvýšená spotřeba bylinek do pomazánek, nádivek a jarních polévek (řeřicha, bazalka, pažitka, petrželka, kopr, kopřiva).

Něco na zub

Dopřejeme si i něco sladšího na zub (tentokrát se spotřebou čerstvých vajec): mazanec (nesmí na velikonočním stole chybět) a jidáše (oboje z kynutého těsta), beránek a zajíček (kynuté, piškotové, tva-

rohové těsto), cukrářské výrobky (dorty). Průměrná spotřeba **pšeničné mouky** od roku 1989 je 89 kg s maximem v roce 2007 ve výši 98,3 kg a minimem spotřeby 85,3 kg v roce 1998. Průměrná spotřeba **cukrářských výrobků** od roku 1989 je 5,6 kg s minimem spotřeby 4,9 kg v roce 1990 a maximem spotřeby 7,3 kg v roce 2006.

Alkohol

A dospělá populace určitě nepohrdne i nějakým tím **tvrdším alkoholem** (také emulzní likéry s obsahem vaječných žloutků) průměrná spotřeba 40% lihovin od roku 1989 je 7,96 litru s maximem spotřeby 8,4 litru v roce 2003 a minimem spotřeby 6,3 litru v roce 1989. Svým vlivem se na spotřebě lihovin projevuje i tuzemská úroda ovoce (hlavně sklizeň domácností) a výše pěstitelského pálení.

Zdeněk Kobes
odbor statistiky zemědělství,
lesnictví a životního prostředí